

STRATEGIJE ZA PREVAZILAŽENJE NEUSPEHA DAROVITIH U UČENJU NEMAČKOG I RUSKOG KAO STRANOG JEZIKA

Rezime: Rad na savladavanju sadržaja u domenu stranog jezika sa brojnim generacijama učenika i studenata potvrđuje podatke o velikom broju osipanja jezički darovitih učenika do kojih su došle longitudinalne studije. Pošavši od pitanja zašto se to dešava, utvrđeno je više različitih uzroka koji su u svakom od slučajeva nastupali individualno. Jedan od njih, koji se pojavljivao često, bila je dosada i odbijanje da se uklopi u zadate okvire, to jest da se „ukalupi” u propisane nastavne sadržaje i sredstva. U radu se prezentuju nalazi primenjenog istraživanja o efektima upotrebe strategija za prevazilaženje neuspeha darovitih u učenju stranog jezika i predlažu moguća rešenja za njihovo predupređivanje i prevazilaženje u učenju nemačkog i ruskog kao stranog jezika. Deskriptivnom metodom izvršeno istraživanje, sprovedeno je na 20 časova tokom letnjeg semestra školske 2023/24. godine na uzorku od 14 studenata (osam na ruskom i šest na nemačkom jeziku). Osnovni nalaz odnosi se na to da za učenje stranog jezika daroviti studenti inkliniraju ka autonomiji i samostalnom istraživačkom radu, odnosno da je potrebno da budu podstaknuti da odaberu cilj (da dođu do informacija za koje su zainteresovani) i da prikupljene informacije prezentuju u grupi, te da o njima diskutuju, što deluje podsticajno na razvoj samopouzdanja koje je značajan faktor u situacijama kada motivacija pada i nedostaje im snage i istrajnosti da napreduju na putu akademskog samoostvarenja.

Glavne reči: darovitost za učenje stranog jezika, autonomija, samostalni istraživački rad, predupređivanje i prevazilaženje neuspeha darovitih.

1. Uvod

Pošavši od uočavanja da brojni za učenje stranog jezika daroviti studenti tokom nastave gube interesovanje (Šafranjić & Gojkov Rajić, 2025), te shodno tome posustaju, njihova postignuća „blede” i stapaju se sa grupom u kojoj nestaju, što potvrđuju i dostupni rezultati longitudinalnih studija, postavilo se pitanje šta do ovog problema dovodi (Zimmerman, Copeland, Shope, & Dielman, 1997). Kvalitativnim istraživanjem utvrđeno je više različitih uzroka koji su u svakom od slučajeva nastupali individualno (Tseng, Dörnyei, & Schmitt, 2006). Jedan od njih, koji se često pojavljivao, bila je dosada i odbijanje da se uklopi u zadate okvire, to jest da se „ukalupi” u propisane nastavne sadržaje i sredstva (Gojkov Rajić, Stojanović, Šafranjić, & Gojkov, 2021a; Gojkov Rajić, Šafranjić, & Prtljaga, 2021b). U želji da se uočeni problem prevaziđe tragalo se za metodom i oblikom nastave adekvatnim za ove studente, koji bi im bio dovoljno izazovan, fleksibilan i inspirativan, te bi ih time podstakao na snažnije realizovanje svojih potencijala (Lončarić, 2011, 2014). U tu svrhu je u toku letnjeg semestra školske 2023/24. godine na 20 časova deskriptivnom metodom izvršeno istraživanje na uzorku od 14 za učenje stranog jezika darovitih studenata (osam na ruskom i šest na nemačkom jeziku). Nalazi istraživanja pokazali su da daroviti studenti teže ka autonomiji i samostalnom istraživačkom radu, odnosno da im je potreban dobro osmišljen cilj i podsticaj da dođu do sadržaja koji su predmet njihovog interesovanja, te da prikupljene informacije prezentuju u grupi i o njima diskutuju, što deluje podsticajno na razvoj samopouzdanja koje je

¹ aleksandrigojkovrajic@gmail.com

² marijana.papric@uf.bg.ac.rs

značajan faktor u situacijama kada motivacija pada (Međedović, Petrović, Želeskov-Đorić, & Savić, 2017) i nedostaje im snage i istrajnosti da napreduju na putu akademskog samoostvarenja (Macaro, 2006).

Podstaknute dobijenim rezultatima, autorke su pristupile kreiranju zadataka zasnovanih na izvornom jezičkom materijalu. Činjenica da su savremene tehnologije, pre svega internet, stvorili neslućene mogućnosti za učenje stranog jezika, predstavlja ogroman potencijal u ovoj oblasti i otvara mnoštvo mogućnosti za sve, a posebno za pomenutu grupu studenata darovitih za učenje stranog jezika. Korišćenje interneta kao izvora omogućava pre svega mnogo veću izloženost jeziku koji se uči, ali i fleksibilnost i slobodu koja ovoj grupi studenata odgovara. U tom smislu, posebno je pogodna okolnost da svako od njih može da sledi svoj individualni cilj, istražuje oblast koja njega specifično zanima (Панфилова, 2016), te uživa u umetničkim delima koja su po njegovom ukusu u kontaktu sa autentičnim jezikom učeći ga na skoro prirodan način. U nastavku izlaganja biće opisani didaktički postupci i materijali koje su autorke neposredno primenjivale u svojoj nastavnoj praksi, a koji su se pokazali kao korisni i podsticajni posebno u radu sa darovitim studentima.

2. Predlog strategija za prevazilaženje neuspeha

Za rad sa studentima darovitim za učenje stranog jezika kao nastavni materijal veoma dobro mogu poslužiti radio-drame, na primer: Hörspiel „Das Geheimnis der offenen Tür“ (dostupna na: <<https://www.youtube.com/watch?v=EF98nfGmTcl>>). Ova radio-drama se može obrađivati na dva načina. U prvoj verziji studentima se može pustiti radio-drama u celini, a nakon toga postaviti pitanja za proveru razumevanja sadržaja. Potom se kao zadatak može dati da se sadržaj podeli na logične celine, odnosno da se ispriča po etapama i da se formulišu naslovi za svaku od njih ili se naslovi mogu ponuditi: 1. *Die Begegnung von Max und Herrn Müller* (Susret Maksa i gospodina Milera), 2. *Die offene Tür* (Otvorena vrata), 3. *Die Taxiquittung* (Račun iz taksija), 4. *Die Verführung* (Zavođenje), 5. *Die Socke* (Zokna), 6. *Der Konflikt* (Sukob), 7. *Der Personalausweis* (Lična karta), 8. *Das Unverständnis der Polizei* (Nerazumevanje policije), 9. *Der geheimnisvolle Mann in der Wohnung* (Misteriozni čovek u stanu), 10. *Unheilvolle Entdeckung in der Wohnung* (Zlokobno otkriće u stanu), 11. *Die Beschuldigung und die Verurteilung* (Optužba i osuda), 12. *Das Wiedersehen* (Ponovni susret), 13. *Die Bezahlung* (Naplata) – te zadati da se oni rasporede na odgovarajuća mesta. Nakon ovoga sa studentima se diskutuje o samoj drami, odnosno radio-drama se obrađuje kao književno delo:

1. *Welche Charaktere kommen in dem Hörspiel vor? (Koji likovi se pojavljuju u drami?)*
 2. *Wo spielt sich die Handlung ab? (Gde se odvija radnja?)*
 3. *Wie ist die Atmosphäre im Hörspiel? (Kakva je atmosfera u drami?)*
 4. *Wie ändert sich die Atmosphäre? (Kako se atmosfera menja?)*
 5. *Wo kommt es zum Klimax? (Gde dolazi do klimaksa?)*
 6. *Wo kommt es zu der Wendung? (Gde dolazi do obrta?)*
 7. *Wie sind die Charaktere im Hörspiel? (Kakvi su likovi u drami?)*
 8. *Zu welchem Genre gehört das Hörspiel? (Kom žanru pripada ova drama?)*
 9. *Welche Nachricht beherbergt das Hörspiel? (Koji poruku nosi ova drama?)*
 10. *Mit welchem Problem setzt sich das Hörspiel auseinander? (Kojim problemom se bavi ova drama?)*
 11. *Wer ist der richtige Bösewicht in dem Hörspiel? (Ko je pravi negativac u drami?)*
- Pored pomenutog, studentima se mogu postaviti i sledeći zadaci:
1. da ispričaju priču iz perspektive odabranog lika iz priče,
 2. da ispričaju priču sa izmenjenim krajem,
 3. da napišu svoju priču inspirisanu odslušanom radio-dramom,

4. da se pripreme za ulogu branioca ili javnog tužioca na Maksovom suđenju, koje se potom može organizovati u grupi,
5. da pripreme izvođenje drame u grupi.

Drugi način pruža još zanimljiviji pristup obradi ove radio-drame. Slušanje drame se može prekinuti u trenutku kada glavni lik biva optužen za ubistvo svoje komšinice, a od studenata se može tražiti mišljenje o tome da li je on kriv ili ne. Na osnovu odgovora, mogu se svrstati u grupe branitelja i tužitelja i organizovati diskusiju, odnosno suđenje glavnom liku. Nakon toga se studentima pušta ostatak drame i vrši analiza.

Na internetu je dostupno puno ovakvih radio-drama kao što je, na primer i „Die Sache mit der freundlichen Kellnerin” – Hörspiel (dostupna na: <https://www.youtube.com/watch?v=fl3xHxXu6u0>), izuzetno zanimljiva kako iz jezičkog aspekta, tako i iz aspekta svoje književnoumetničke vrednosti, koncepcije, predstavljenih psiholoških profila, moralnih vrednosti i drugih pitanja pogodnih za diskusiju.

Za učenje jezika dobro mogu poslužiti i televizijske drame, od kojih su neke za televiziju snimljene varijante drama koje su inače pisane za izvođenje u pozorištu, kao što je „Der Besuch der alten Dame” Fridriha Dürrenmatta (Friedrich Dürrenmatt) (dostupna na: <https://www.youtube.com/watch?v=w2RV5Dj3BSk>). Budući da je ova TV drama dosta duga (traje skoro dva sata), za njenu obradu trebalo bi napraviti posebnu organizaciju. Imajući na umu da je reč o umetničkom delu, najbolje bi bilo ovu TV dramu obraditi u jednom većem nastavnom bloku, ali ukoliko to nije moguće, trebalo bi je podeliti na tri celine (čina) od kojih je sastavljena i tako obrađivati.

Prvi zadatak je da se utvrdi koliko se od radnje razumelo, te se u tom smislu postavljaju klasična pitanja za proveru razumevanja sadržaja. Na primer:

1. *Wer ist Claire Zachanassian und was motiviert sie zur Rückkehr nach Gullen? (Ko je Klara Zahanasijan i šta ju je motivisalo na povratak u Gilen?)*
2. *Welche Rolle spielt Alfred Ill in Claires Vergangenheit? (Koji je ulogu imao Alfred Il u Klarinoj prošlosti?)*
3. *Warum ist die Stadt Gullen in einer so schlechten wirtschaftlichen Lage? (Zašto je grad Gilen u tako lošem ekonomskom položaju?)*
4. *Welche Bedingung stellt Claire den Bürgern von Gullen, um ihnen zu helfen? (Šta Klara postavlja stanovnicima Gilena kao uslov za svoju pomoć?)*
5. *Wie reagieren die Bürger zunächst auf Claires Angebot – und wie ändert sich ihre Haltung im Laufe des Stücks? (Kako stanovnici najpre reaguju na njenu ponudu – i kako se njihov stav u toku komada menja?)*
6. *Wie verändert sich Ill im Laufe der Handlung? (Kako se Il menja u toku komada?)*
7. *Was passiert mit Alfred Ill am Ende des Dramas? (Šta se događa sa Alfredom Ilom na kraju drame?)*

Potom se prelazi na interpretaciju komada:

1. *Was sagt das Stück über Gerechtigkeit und Rache aus? Ist Claires Forderung gerecht? (Šta komad govori o pravdi i osveti? Da li je Klarin zahtev pravedan?)*
2. *Inwiefern verändert sich Alfred Ill im Verlauf des Dramas? Zeigt er Reue? (U kojoj meri se Alfred Il menja u toku drame? Da li on pokazuje kajanje?)*
3. *Was symbolisieren Claires künstliche Körperteile (Bein, Hand, Panther)? (Šta simbolizuju Klarin veštački delovi tela (noga, šaka, panter?)*
4. *Welche Bedeutung hat der Name „Zachanassian” – und wie wird Claire als Figur inszeniert? (Koji je značaj prezimena „Zahanasijan” – i kako je Klara predstavljena kao lik?)*

5. *Wie wird der moralische Verfall der Bürger dargestellt? Gibt es eine „kollektive Schuld“? (Kako se predstavlja moralni pad stanovnika? Postoji li „kolektivna krivica“?)*
6. *Wie wird das Thema Moral vs. Geld dargestellt? (Kako se predstavlja tema moral nasuprot novcu?)*

Na ovo se nadovezuje diskusija vođena pitanjima:

1. *Wie würden Sie als Bürger/-in von Güllen handeln? Würden Sie Claires Angebot annehmen? (Šta biste Vi uradili da ste stanovnik/stanovnica Gilena? Da li bi Vi prihvatili Klarinu ponudu?)*
2. *Kann man Claires Handeln nachvollziehen – oder ist es nur grausame Rache? (Može li se Klarin postupak razumeti – ili je on samo užasna osveta?)*
3. *Was kritisiert Dürrenmatt mit diesem Stück an der Gesellschaft? (Šta Dürrenmatt ovim komadom kritikuje u društvu?)*
4. *Wie aktuell ist die Botschaft des Dramas heute – im Hinblick auf Macht, Geld und Moral? (Koliko je danas aktuelna poruka ove drame – u pogledu moći, novca i morala?)*
5. *Ist „Der Besuch der alten Dame“ eher eine Tragödie oder eine schwarze Komödie? (Da li je „Poseta stare dame“ više tragedija ili crna komedija?)*

Budući da je u izvođenjima uopšte, a posebno u TV dramama, gde gledaoci mnogo bolje vide glumce i njihova lica nego u pozorištu, značajan momenat glume, odnosno interpretacija i gestikulacija glumca, važno je osvrnuti se i na samu TV dramu:

1. *Wie wirkt Claire Zachanassian im Fernsehspiel – kühl, mächtig, verletzt? (Kako deluje Klara Zahanasijan u TV drami – hladno, moćno, povređeno?)*
2. *Welche Unterschiede gibt es zwischen der Bühnenfassung und der Filmfassung? (Koje razlike postoje između pozorišne i TV varijante drame?)*
3. *Wie wird mit Kamera, Musik und Raum gearbeitet, um Spannung oder Ironie zu erzeugen? (Kako se kamera, muzika i prostor koriste da se stvori tenzija ili ironija?)*
4. *Gibt es Szenen, die im Film besonders eindrücklich oder verstörend dargestellt sind? (Postoje li scene koje su u TV drami posebno upečatljivo ili uznemirujuće predstavljene?)*
5. *Welche Wirkung hat das Ende im Film im Vergleich zur schriftlichen Vorlage? (Kakvo dejstvo ima kraj u TV drami u poređenju sa pisanim uzorom?)*
6. *Wie setzt das Fernsehspiel Claires Auftreten filmisch in Szene (z. B. Kameraführung, Musik, Licht)? (Kako se u ovoj TV drami prikazuje Klarino pojavljivanje i koja se filmska sredstva koriste (npr. vođenje kamere, muzika, svetlo)?)*
7. *Wie wirken die Güllener in ihrer Entwicklung – glaubhaft? Überzeichnet? Satirisch? (Kako stanovnici Gilena deluju u svom razvoju – uverljivo? Prenaglašeno? Satirično?)*
8. *Welche filmischen Mittel werden genutzt, um die Spannung zu steigern? (Koja filmska sredstva se koriste da se pojača tenzija?)*
9. *Wirkt Claire als Figur im Film eher kalt, tragisch oder grotesk? (Da li Klara kao lik u TV drami deluje više hladno, tragično ili groteskno?)*
10. *Gibt es im Fernsehspiel Momente, die den moralischen Verfall besonders drastisch zeigen? (Postoje li u TV drami momenti koji posebno drastično prikazuju moralni pad?)*
11. *Wie ist das Ende gestaltet? Wirkt es stärker als im Bühnenstück oder schwächer? (Kako je predstavljen kraj? Deluje li on u ovoj verziji jače ili slabije nego u pozorišnom komadu?)*

Ukoliko postoji interesovanje za ovo delo, ono se može i pročitati, pa potom vršiti komparacija između pisanog uzora i TV drame. U tom smislu se diskusija vodi pitanjima kao što su:

1. *Wie wird Claire Zachanassian jeweils dargestellt? (Sprache, Auftreten, Wirkung) (Kako se Klara Zahanasijan predstavlja u drami, a kako u TV drami?(jezik, pojavljivanje, dejstvo))*
2. *Welche Rolle spielt die Kamera im Fernsehspiel für die Wirkung der Handlung? (Koji ulogu u efektu radnje ima kamera u TV drami?)*
3. *Inwiefern verändert das filmische Medium den moralischen Konflikt der Bürger? (U kojoj meri medij filma menja moralni konflikt stanovnika?)*
4. *Wirkt das Ende im Fernsehspiel anders als im Theatertext? Warum? (Da li kraj u TV drami deluje drugačije nego u tekstu za pozorište? Zašto?)*

Pored pomenutih, za ovo delo se može osmisliti još zanimljivih aktivnosti, kao što je, na primer, organizovanje debate u kojoj bi jedna strana trebalo da osuđuje, a druga da zastupa stranu Klare Zahanasijan.

Predloženi materijali i njihova didaktička obrada samo su neki od postupaka koji se mogu primenjivati u nastavi, a koji, kako pokazuju rezultati našeg istraživanja, daju veoma dobre rezultate, posebno u radu sa darovitim studentima. Naime, svi daroviti studenti obuhvaćeni istraživanjem pokazali su veliku zainteresovanost za tumačenje i interpretaciju književnih i umetničkih sadržaja na časovima stranog jezika, te iskazali želju da i po završetku kursa jezika nastave samostalno da istražuju, slušaju, čitaju i upoznaju se sa književnim i umetničkim delima i njihovim autorima. Rezultati istraživanja istovremeno su i izazov za nastavnika pred kojim se postavljaju kompleksni ciljevi i zadaci – kontinuirano osnaživanje i osamostaljivanje studenata u procesu učenja stranog jezika kroz nestandardne, neformalne i druge kreativne oblike rada (Рокунова, Назарова, Шикина, Седина, 2023) usmerene na dugoročne ciljeve – celoživotno učenje i negovanje stranih jezika u različitim sferama i društvenog i privatnog života.

Jedan od faktora posustajanja i neuspeha darovitih studenata može biti i težnja ka savršenstvu, odnosno perfekcionizmu (Антинескул, Шевелева, 2017). U želji da besprekorno ovladaju stranim jezikom talentovani studenti ponekad gube iz vida činjenicu da je učenje jezika dugotrajan proces, te da je uz talenat potreban veliki trud i rad kako bi se postigao visok cilj – vladanje stranim jezikom na nivou bliskom izvornim govornicima. Odsustvo jasnih pokazatelja o sopstvenom napredovanju, sporo progovaranje na stranom jeziku i visoko postavljeni ciljevi mogu biti uzrok gubitka samopouzdanja i pada motivacije kako kod prosečnih, tako i kod darovitih studenata. Veliki broj nastavnika je u svojoj praksi susretao učenike i studente koji su u početnim fazama učenja jezika pokazivali veliki afinitet i entuzijazam, da bi u kasnijim etapama nastave, koje zahtevaju ozbiljniji rad i zalaganje, brzo osetili zasićenje i počeli da posustaju. Ova činjenica ukazuje da osim podučavanja stranom jeziku, nastavnik mora razvijati kod studenata navike svakodnevnog samostalnog učenja u formi koja je njima prijatna i zanimljiva, te ih u svim fazama učenja instruirati za kontinuirani rad i postizanje što boljih rezultata (Рокунова et al., 2023).

Voditelj popularnog radio-podkasta za učenje ruskog jezika „Russian Radio Show” u jednoj od svojih edukativnih emisija pod nazivom „Я понимаю, но не могу говорить по-русски” („Ja razumem ruski, ali ne mogu da govorim”) ukazuje na problem slabo razvijenih govornih sposobnosti kod polaznika koji već duže uče ruski jezik (dostupno na: <<https://www.youtube.com/watch?v=8x1wFgtIFA>>). Iako imaju dobro razvijene navike čitanja i razumevanja pisanih i usmenih sadržaja na ruskom jeziku i marljivo uče, oni ne mogu da govore, tj. da se služe jezikom u praktične svrhe. Ovaj problem može biti ozbiljan razlog

stagniranja, tj. gubitka motivacije za dalje učenje. Objašnjavajući zašto se ovo dešava, voditelj u okviru petnaestominutnog radio-programa u direktnom obraćanju slušaocima nudi niz konstruktivnih saveta za razvijanje i negovanje veštine govorenja. Svoju radio-emisiju on počinje rečima: „Очень часто я слышу такую фразу: Я почти всё понимаю, но не могу говорить по-русски. Знакомо звучит?” („Veoma često čujem ovakvu frazu: Ja skoro sve razumem na ruskom, ali ne mogu da govorim. Zvuči poznato?”). A zatim nastavlja optimističnim tonom: „Эту проблему можно легко решить!” („Ovaj problem se lako može rešiti”). Ograničenu sposobnost govorenja na stranom jeziku radio-voditelj upoređuje sa bolesnom nogom koja se pokreće samo uz oslonac na štap. Isto to se dešava i sa veštinom usmenog izražavanja, tj. govorenja, ukoliko se ona redovno ne praktikuje. Ako samo slušamo emisije, gledamo filmove i čitamo titlove na ruskom jeziku – usavršićemo auditivne sposobnosti i veštinu čitanja, ali nećemo naučiti da govorimo. Ukoliko redovno ne koristimo svoj govorni aparat, naše usne i naš jezik neće moći ništa da izgovore na ruskom jeziku, jer nisu ranije to nikada činili, ili su činili veoma retko. Ako ne treniramo naš mozak, on će početi da zaboravlja sve što se u njemu čuva. Isto to se dešava i sa kompetencijom govorenja. Ako ne govorimo, počećemo da zaboravljamo reči, pokvarićemo izgovor, teže ćemo konstruisati frazu i artikulirati zvuk na ruskom jeziku. Kako rešiti ovaj problem? Odgovor je jednostavan – treba samo da govorimo, kako ističe radio-voditelj.

Sadržaj ove radio-emisije namenjene studentima koji vladaju ruskim jezikom na najvišem nivou (B2–C1), može poslužiti kao jezička podloga za pokretanje diskusije na teme: *Как быстро заговорить на русском языке самостоятельно?* (*Kako brzo progovoriti na ruskom jeziku samostalno?*), *Как учить иностранный язык с нуля?* (*Kako učiti strani jezik od nule?*), *Что мешает нам заговорить на иностранном языке?* (*Šta nam smeta da progovorimo na stranom jeziku?*) ili neku sličnu temu koja je bliska sadržaju emisije. Studenti se mogu podeliti u dve grupe, od kojih bi jedna imala ulogu učenika ili studenta koji sve razume, ali slabo govori na ruskom, a druga ulogu mentora, odnosno profesora koji instruiira polaznike kako da uče i razvijaju kompetenciju govorenja. Dijalog se može odvijati i u paru u vidu intervjuja između novinara i studenta koji uči ili studira strane jezike.

Sadržaj emisije, osim što daje materijal za diskusiju, ima edukativni karakter, jer nudi studentima niz korisnih saveta za unapređivanje kompetencije govorenja na stranom jeziku. Jedan od saveta odnosi se na čitanje naglas. Čitanje naglas, kako se ističe u emisiji, bolje je od čitanja u sebi. Čitanje u sebi je progovaranje u svojim mislima i svojoj glavi bez upotrebe usana i jezika, tj. bez artikulisanja zvuka, što nas neće podstaći da govorimo. Preporuka studentima je da pred početak časa bar 10–15 minuta čitaju naglas kako bi bolje govorili na samom času. Naime, za tih deset minuta naše usne, jezik i čitav govorni aparat zagrevaju se za govorenje koje će uslediti na času. Kao što pred početak napornog treninga razgibavamo telo i zagrevamo mišiće, tako isto moramo činiti i sa svojim govornim aparatom, preporučuje voditelj ovog radio-podkasta. Čitanje naglas je dobra alternativa u slučaju kada nemamo s kim da razgovaramo, jer tako dajemo šansu usnama i jeziku da se priviknu na artikulisanje novog zvuka.

Međutim, i pored svih benefita čitanja naglas, svakako je bolje rešenje pronaći onlajn sagovornika s kojim bismo mogli da usavršavamo naše govorne kompetencije. Ali tada moramo biti svesni da naš govorni partner ne mora sasvim pravilno govoriti jezik, te moramo imati u vidu ograničenja ovakvog vida konverzacije. Takođe, ne treba se uzbuđivati ako napravimo grešku u govoru ili ne možemo da se setimo neke reči ili izraza. Voditelj emisije otkriva tajnu da te iste probleme mogu imati i sami nosioci jezika. Pa i u karijeri jednog profesionalnog radio-voditelja ima dana kada govori lošije nego obično. U takvim situacijama ne treba stati, već nastaviti govorenje, jer, kako se ističe u emisiji, na greškama se najbolje uči. Ukoliko smo grešku uočili, ispravili i proanalizirali, najverovatnije je da je više nećemo ponoviti. Isto tako ne treba da brinemo ako jedan dan govorimo dobro, a drugi dan lošije, jer su to situacije koje se dešavaju svim studentima i sastavni su deo procesa učenja stranog jezika.

Emisija nudi dobar materijal za razgovor i pokretanje diskusije, te se nakon slušanja emisije studentima mogu uputiti ovakva pitanja:

1. *Что происходит с речевым аппаратом, если вы перестаете его тренировать? (Šta se dešava sa govornim aparatom ako prestanete da ga trenirate?)*
2. *Можно ли развивать навык говорения, если вы только слушаете подкасты, смотрите фильмы и читаете субтитры на русском языке? (Možete li razviti veštinu govorenja ako samo slušate podkaste, gledate filmove i čitate titlove na ruskom jeziku?)*
3. *С кем/чем можно сравнить речевой аппарат, который ничего не может воспроизвести? (S kim/čim se može uporediti govorni aparat koji ništa ne može da izgovori?)*
4. *Можно ли умение говорить сравнить с умением плавать? Объясни своё мнение. (Može li se veština govorenja uporediti sa veštinom plivanja?)*
5. *Почему намного лучше читать текст вслух, чем читать про себя? (Zašto je mnogo bolje čitati tekst naglas nego čitati u sebi?)*
6. *Как можно улучшить навык говорения на иностранном языке? Что делать? (Kako možemo poboljšati navike govorenja na stranom jeziku? Šta da radimo?)*
7. *Стоит ли переживать, если один день ты говоришь хорошо, а другой день очень плохо? (Treba li da se nerviraš ako jedan dan govoriš dobro, a drugi dan veoma loše?)*
8. *Как получить максимальную пользу от разговора? (Kako izvući maksimalnu korist od razgovora?)*
9. *Стоит ли переживать, если ты делаешь ошибки в предложениях или не можешь вспомнить какое-то слово? (Treba li da se nerviraš ako praviš greške u rečenicama ili ne možeš da se setiš neke reči?)*

Predloženi materijal može biti koristan svim studentima, a posebno onim nadarenim, koji imaju visoke ciljeve i žele besprekorno da vladaju ruskim jezikom, na najvišem komunikativnom nivou. Didaktička obrada ove audio-emisije podrazumeva prethodnu pripremu nastavnika za čas, postupno uvođenje u temu i dobro vođen dijalog sa studentima. Cilj ovog praktičnog časa bio bi podsticanje studenata na razgovor, otvoreno razmatranje problema do kojih dolazi u procesu učenja stranog jezika, razmena iskustava među studentima, ali i oslobađanje od straha zbog potencijalnih grešaka u govoru (Видосављевић, 2022), jačanje motivacije i samopouzdanja, kao i razvijanje svesti o tome da nema savršenog znanja ni savršenog vladanja jezikom, te da se dobri rezultati postižu ne samo talentom, već i upornim i dugotrajnim radom i zalaganjem.

3. Zaključci

Metode i postupci koji su opisani u ovom radu rezultat su dugogodišnjeg nastavnog iskustva autorki u radu sa darovitim učenicima i studentima i predstavljaju samo mali deo mogućnosti koje se mogu primenjivati u radu sa ovom grupom polaznika. Međutim, i pored izuzetnih predispozicija za učenje stranog jezika i velikih očekivanja od strane roditelja i nastavnika, u praksi se sve češće susrećemo sa osipanjem talentovanih studenata ili njihovim iznenadnim odustajanjem od učenja i studiranja. Iako su razlozi lošeg bilansa najčešće individualne prirode i razlikuju se od pojedinca do pojedinca, izdvojili smo nekoliko opštih uzroka i predložili strategije koje su se pokazale kao efikasne u prevazilaženju ovog problema.

Kao jedan od najčešćih uzroka odustajanja od učenja stranog jezika u grupi darovitih prema proceni anketiranih studenata navodi se zasićenost tradicionalnim, standardnim oblicima rada (Гали, Капустина, 2018), te želja za novim, dinamičnim, inovativnim i

креативним vidovima učenja i komunikacije na času i van njega. Jedan od važnih uzroka je i težnja za perfekcionizmom (Антинескул, Шевелева, 2017) kao jedan od ciljeva koje sebi postavljaju talentovani pojedinci. Dug proces progovaranja na stranom jeziku, posebno kada je reč o srodnom ruskom jeziku, kao i strah od grešaka (Видосављевић, 2022), neki su od uzroka koje anketirani studenti navode kao razlog pada motivacije i stagniranja napretka u učenju. Nemogućnost da ispolje svoju kreativnu ličnost i prirodu, da uče i čitaju ono što ih interesuje i što zaista žele, još neki su od psiholoških razloga za osipanje talentovanih studenata prema proceni anketirane grupe.

Zbog toga je u uslovima rada u učionici neophodno kontinuirano održavati psihološki povoljnu jezičku atmosferu u kojoj bi svaki pojedinačni student mogao maksimalno da ispolji svoj jezički potencijal (Карташова, Щербатых, 2017) kroz kreativni grupni i projektni rad, zajedničko rešavanje zadataka, konstruktivan dijalog i razmenu iskustva sa kolegama (Компанеева, 2007; Панфилова, 2016). Istovremeno studente treba nenametljivo voditi i instruirati u procesu učenja, diskretno ukazivati na propuste i ohrabrivati u rešavanju složenijih zadataka, izvlačiti maksimalne mogućnosti iz svakog pojedinca i razvijati svest o tome da su jezičke greške sastavni deo procesa učenja koji traje celog života, te da u skladu sa tim ne treba očekivati brz uspeh, tj. perfektно vladanje jezikom tokom studija. Individualni rad sa studentima, konsultacije i rad u malim grupama optimalne su forme rada sa darovitima, te jedan od modusa za prevazilaženje potencijalnog neuspeha i odustajanja od učenja.

Literatura:

- Антинескул, О. Л., & Шевелева, М. С. (2017). Перфекционизм в преподавании и изучении иностранных языков. *Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина*, № 2. <https://cyberleninka.ru/article/n/perfektsionizm-v-prepodavanii-i-izuchenii-inostrannyh-yazykov>
- Видосављевић, М. М. (2022). Појава страха код ученика при учењу и усвајању страних језика. У *Тематски зборник „Страх у научном и уметничком стваралаштву“* (стр. 81–92). https://www.academia.edu/89179699/POJAVA_STRANA_KOD_U%C4%8CENIKA_PRI_U%C4%8CENJU_I_USVAJANJU_STRANIH_JEZIKA
- Гали, Г. Ф., & Капустина, Э. В. (2018). Современные тенденции в обучении иностранному языку одаренных студентов. *Казанский вестник молодых ученых*, том 2, 5(8), 15–17. <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-tendentsii-v-obuchenii-inostrannomu-yazyku-odarenykh-studentov>
- Карташова, В. Н., & Щербатых, Л. Н. (2017). Педагогические условия работы с лингвистически одаренными школьниками в системе дополнительного иноязычного образования. *RUDN Journal of Psychology and Pedagogics*, 14(1), 99–109. <https://doi.org/10.22363/2313-1683-2017-14-1-99-109>
- Компанеева, Л. Г. (2007). *Методика обучения иностранному языку одаренных старшеклассников (на материале английского языка)*. <https://www.disscat.com/content/metodika-obucheniya-inostrannomu-yazyku-odarenykh-starsheklassnikov-na-materiale-angliiskog>
- Панфилова, В. М. (2016). *Психолого-педагогические условия формирования иноязычной компетентности лингвистически одаренных студентов неязыкового вуза*. <https://elibrary.ru/item.asp?id=30435183&ysclid=mchh0hoowo102841690>
- Рокунова, Н. И., Назарова, О. В., Шикина, Т. С., & Седина, И. В. (2023). Концепция одаренности и обучение иностранному языку как методологическая проблема. *Известия ВГПУ*, 2(175). <https://cyberleninka.ru/article/n/kontseptsiya-odarennosti-i-obuchenie-inostrannomu-yazyku-kak-metodologicheskaya-problema/viewer>
- Gojkov Rajić, A., Stojanović, A., Šafranjić, J., & Gojkov, G. (2021a). *Didaktički aspekti samoregulacije učenja darovitih*. Srpska akademija obrazovanja. ISBN 978-86-89393-16-3

- Gojkov Rajić, A., Šafran, J., & Prtljaga, J. (2021b). Self-regulation of gifted students in L2 learning: Predictive value of variables in the complexity of self-regulation construct. In *Proceedings of the Sixth International Scientific Conference: Talent Education* (14–15 October, Ljubljana), 31–50.
- Lončarić, D. (2011). To flourish, arm or fade away? Proactive, defensive and depressive patterns of self-regulated learning. In *The Human Pursuit of Well Being* (pp. 175–189).
- Lončarić, D. (2014). Motivacija i strategije samoregulacije učenja: teorija, mjerenje i primjena. *Psychology*, 84(3), 261–271.
- Macaro, E. (2006). Strategies for language learning and for language use: Revising the theoretical framework. *The Modern Language Journal*, 90(3). <http://www.jstor.org/stable/3876831>
- Mededović, J., Petrović, B., Želeskov-Đorić, J., & Savić, M. (2017). Interpersonal and affective psychopathy traits can enhance human fitness. *Evolutionary Psychological Science*, 3, 306–315. <http://dx.doi.org/10.1007/s40806-017-0097-5>
- Šafran, J., & Gojkov Rajić, A. (2025). *Self-Regulation: The Key Factor to Efficient Learning of Foreign Language for Specific Purposes (LSP)*. Vršac: Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola. ISBN 978-86-7372-326-6 <https://www.uskolavrsac.edu.rs/wp-content/uploads/2025/02/Self-regulation-The-Key-Factor-to-Efficient-Learning-Foreign-Language-for-Specific-Purposes-2025.pdf>
- Tseng, W. T., Dörnyei, Z., & Schmitt, N. (2006). A new approach to assessing strategic learning: The case of self-regulation in vocabulary acquisition. *Applied Linguistics*, 27(1), 78–102. <https://doi.org/10.1093/applin/ami046>
- Zimmerman, M. A., Copeland, L. A., Shope, J. T., & Dielman, T. E. (1997). A longitudinal study of self-esteem: Implications for adolescent development. *Journal of Youth and Adolescence*, 26, 117–141. <https://doi.org/10.1023/A:1024596313925>

Aleksandra Gojkov Rajić, University of Belgrade, Faculty of Teacher Education and
Preschool Teacher Training and Medical College in Vršac
Marijana Paprić, University of Belgrade, Faculty of Teacher Education

STRATEGIES FOR OVERCOMING GIFTED FAILURE IN LEARNING GERMAN AND RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Summary: Working on mastering content in the domain of a foreign language with numerous generations of students confirms the data on the large number of dropouts of linguistically gifted students that have been found in longitudinal studies. Starting from the question of why this is happening, several different causes were identified that occurred individually in each case. One of them, which appeared often, was boredom and refusal to fit into the given framework, that is, to "mould" into the prescribed teaching contents and means. The paper presents the findings of applied research on the effects of applying strategies to overcome the failures of gifted people in learning a foreign language and suggests possible solutions for preventing and overcoming them in learning German and Russian as a foreign language. The research, carried out using the descriptive method, was conducted in 20 classes during the summer semester of the school year 2023/24, year on a sample of 14 students (8 in Russian and 6 in German). The basic finding refers to the fact that students gifted for learning a foreign language tend towards autonomy and independent research work, meaning that they need to be encouraged to choose a goal (to find the information they are interested in) and to present the collected information in a group, and to discuss them, which stimulates the development of self-confidence, which is a significant factor in situations where motivation falls and they lack the strength and perseverance to progress on the path of academic self-realization.

Keywords: giftedness for learning a foreign language, autonomy, independent research work, preventing and overcoming the failure of the gifted.